

BİR SAVAŞ YÖNTEMİ OLARAK “HİBRİT SAVAŞ” VE DÖNÜŞEN ORDULAR: DÜNYA, ORTADOĞU VE TÜRKİYE

Dr. Yusuf SAYIN

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Said OKTAY

Gazi Üniversitesi

Giriş: Melez Savaşın Kuramsal Arka Planı

Bir savaş ve mücadele metodu olarak Hibrit/Melez/Karma Savaş yöntemi¹, birbirleriyle çatışma ihtimalini en aza indirme konusunda etkin olarak kullanmaya çalışan Rusya ve ABD'nin, günümüzde bu savaş yöntemini yaygınlaştırmaya çalıştığı görülmektedir. Türkiye'nin de bu ülkelerden biri olarak son yıllarda bu yöntemi kullanmaya başladığı görülmektedir. Ülkenin maruz kaldığı 15 Temmuz 2016 gecesi yaşadığı darbe girişiminde melez savaşın izleri aranmakla birlikte, Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada ve nüfuz alanını oluşturan bölgelerde melez savaşın unsurlarını yeterince kullanıp kullanamadığı son dönemlerde tartışma konusu yapılmaktadır.

Melez savaş, sadece bir politik birim ve aygıt olarak devlet ünitelerinin değil, asimetrik bir savaş/mücadele yöntemi olarak, –yine– asimetrik grupların (terör örgütleri, devletlerin desteklediği vekil politik oluşumlar vs.) da kullanmaya başladığı, gruplar arası birliktelikler ve ayrılıklara sebep olan çok karmaşık bir savaş konsepti olma yolunda ilerlediği gözlenmektedir. Yeni tezahür eden bu uluslararası politik veya bölgesel karışıklıkta demokrasinin ve demokratik geleneklerin düşüşe geçip, otokrasinin ve otokratik temayüllerin yükselişinde melez savaşın rolünün olduğu ifade edilebilir. İlave olarak, günümüzde silahlı kuvvetlerdeki dönüşümün, yönetim şekillerinde (darbe, ihtilal,

1 Çalışmada 'Melez Savaş' olarak anılacaktır.

rejime müdahale gibi) antidemokratik hareketlenmelere veya davranışlara yol açtığı/açacağı söylenebilir.

İbni Haldun'un organizmacı görüşü hatırlanırsa, uluslararası ilişkilerde devletler kurulmakta, büyümekte ve ömrünü tamamlayarak yıkılmaktadır. Siyasi tarihte bunun sayısız örneği vardır. Tarihsel süreç her zaman böyle işlemekte ve devletler bu süreci yaşarken arkalarında savaşlar ve anlaşmalar bırakmaktadır. Her dönemin kendine ait bağımsız bir savaş formu/formatı, mücadele şartları ve bunlarla beraber kendine özgü bağımsız bir savaş kuramı vardır. Konjonktüre göre planlanan bu olay ve olgular, zaman içinde farklılaşıp, kabuk değiştirmeye başlamakta, bununla birlikte tarihte daima devletlerin kendilerine ayrılan bir yeri muhakkak mevcut bulunmaktadır. Savaşlar da köklü tarihinin bize yansıyan kısmında bir hayli farklı ve karmaşık bir muhtevaya sahiptir.

Şimdiki zamanlarda artık ülke bayrakları savaş meydanlarında kolay kolay görünmemekte, tarafları bilinmeyen/belli olmayan sıcak çatışmalar meydana gelmektedir. Savaşlar değişimin ipuçlarını sunarken, savaş konusunda yeni bir tanımın yapılma ihtiyacı ortaya çıkmakta ve mecbur kalınmaktadır. Söz konusu bu yeni tanımlardan birisi de, Rusya'da Genelkurmay Başkanlığı görevinde bulunmuş Orgeneral Valery Geresimov tarafından, kendi adıyla anılan "Geresimov Doktrini", yani "Melez Savaş" adıyla yapılmıştır. Düzenli bir silahlı kuvvetin ve askeri doktrinin karşısında düzensiz birliklerin ve bu düzensiz nizama ait doktrinin karşı karşıya gelmesi durumuna işaret eden melez savaş, söz konusu düzensiz gücün aynı anda sahip olduğu bütün kuvvetlerini (ordu, silahlı kuvvetler, milis güçler, ajanlar, siber saldırı teknolojisi, PR faaliyetleri, propaganda, diplomasi, sosyal medya ve diğer teknolojik ve iletişimsel kabiliyetler) harekete geçirmesi olarak tarif edilebilir.

Geresimov doktrininde/tanımda, savaşların doğası ve yapısının değiştiğini, dışardan bir müdahaleyle elde edilecek kazancın daha fazlasının, "içerdeki" muhalifler eliyle de kazanılabileceğini belirtmiştir. Geremisov'a göre melez savaş, siyah ve beyaz; yani savaş ve barış ayrımında gri tarafta bulunmakta, ayrıca bu gri kısım artık sadece askeri değil; sivil ve medyatik alanları da içine almış bulunmaktadır. Geresimov'un aksine melez savaş kavramından uzak duran Colin Gray, çalışmasında² geleceğin savaşının temel olarak aynı kalacağını iddia ederek, yeni savaş kavramlarına ve melez savaş terimine mesafeli durmaktadır.³

2 Colin GRAY, **Another Bloody Century: Future Warfare**, 2006, London, Phoenix.

3 Oktay Bingöl, "Hibrid Savaş, Rusya ve Türkiye", **Merkez Strateji Enstitüsü**, http://merkezstrateji.com/wp-content/uploads/2015/11/151129_BN005_Hibrid-Sava%C5%9F-Rusya_s2.pdf, Erişim Tarihi: 21.10.2016, s.2-3.

Melez savaşı, ABD menşeli yeni dolaylı bir savaşıma/savaş açma yöntemi olarak ifade eden Andrew Korybko, ABD'nin Rusya ve diğer güçlerle bir Avrasyacı yaklaşım geliştirdiğini ve bu yaklaşımın çerçevesini belirleyen stratejinin melez savaşın temelini ve dördüncü nesil savaşın simge/misalinini (epitome) oluşturduğunu belirtmektedir. Korybko'ya göre melez savaş fikri (Gürcistan'da yaşandığı gibi) renkli devrimler ve geleneksel olmayan bir savaş kombinasyonunu meydana getirirken, kaos teorisi temelli, 'yapılandırılmış' kaotik dinamiklerin bir dominasyonunun, gerçekleşmesine ve spesifik dış politika sonuçlarına ulaşabilmek adına silahlanmaya/silahlı müdahale sisteminin oluşmasına dayanmaktadır. Melez savaş, bu noktada hem bir savaş yöntemi hem de bir 'silah' olarak, vekâlet savaşında etkinlik ve hedefi istikrarsızlaştırmak olarak ortaya çıkmaktadır.⁴

ABD ve Batı da Rusya imzalı bir savaş yönteminin pek kabul görmesi bekenemese de zaman zaman kavrama refere edildiğine rastlanmaktadır. Dünya kamuoyunun haberi olmaksızın çok başarılı, tehlike seviyesi daha düşük, başarıya ulaşma süresi daha uzun bir mücadelede devletin bütün olanaklarının askeri-sivil kullanılmasıyla başarıya ulaşan; klasik savaş konseptine kıyasla daha karmaşık, kaotik ve karşı mücadelesi yoğun ve yorucu bir savaş yöntemi olarak tanımlanabilen melez savaş, içinde total bir fayda üretilebilmesi için savaşın her aşaması birbirine kenetlenmiş halde bulunmalıdır. Melez savaşta hedefteki düşman için yapılmaya başlanan propagandif çalışmalar eğer bir iç muhalif hareketçe destek bulmazsa, söz konusu girişimin başarıya ulaşma şansının da az olduğu söylenebilir.

Geçmişten günümüze savaş olgusu, insanoğlu için hep var olagelmıştır. Tarihin başlangıcında insan hiçbir düşmanı olmamasına rağmen hemcinsleri ve içinde bulunduğu doğayla savaşmak zorunda kalmıştır. İnsanlar, doğayla olan savaşlarında elde ettikleri tecrübeleri birbirlerine karşı kullanmaya başladıklarında, modern savaşların temelini atmışlardır. Bu noktada, melez savaş da bir savaş türü/metodu olarak çok eski tarihlerden günümüze ulaşmasına rağmen uluslararası ilişkilerde bir olgu olarak tanımlanmasının günümüze değin tehir edildiği söylenebilir.

Melez savaşın sahip olduğu muhtevaya bakıldığında, bu savaşın yürütüldüğü ülkede ulaşılacak istenen amaç, istihbarat desteğiyle, söz konusu savaş alanına sızdırılmış düzensiz durumdaki askeri unsurların, sınırda ya da hazırda bekletilen, savaş açan devlete ait düzenli orduların ve alandaki savaşı kullanan mekanizmaya yakınlık duyan ya da çıkar ilişkisi içinde bulunan grupların,

4 Andrew Korybko, "Hybrid Wars: The Indirect Adaptive Approach to Regime Change", **Project of the Institute for Strategic Studies and Predictions PFUR, 2015**, Moscow Peoples' Friendship University of Russia, p.6-27.

ekonomik ve ticari yaptırımlar, diğer diplomatik yöntemler ve siber teknolojiyi kullanarak kendi çıkarları doğrultusunda ilgili hedefi şekillendirmeye çalışmalarıdır. “Hibrit Savaş” da amaç; anında sonuç elde etmek değildir. Uzun bir sürece yayılan bu savaşta anlık kazanımlar mevcuttur. Anlık kazançlar sürecin uzamasıyla birlikte sistematik çıkarlar olgusuna dönüşür ve tek bir savaşta elde edilecek kâr, hibrit savaşla maksimize edilebilir.

Bu çerçevede, Rusya’nın Avrupa Birliği yanlısı Ukrayna Hükümetini yıpratma, Kırım’ı yeniden ele geçirme/işgal etme/topraklarına katma ve NATO’ya üye Doğu Avrupa ülkelerine diplomatik ve siyasi gözdağı verme gibi etkilerle sonuçlanan Ukrayna krizinde kullandığı askeri yöntemler, Gürcistan krizinde başvurulan bölgeyi ele geçirme operasyonunda takip edilen yol ve ABD’nin Arap Baharı sürecinde, ‘Yeşil Kuşak’ İslamcılarını öne çıkarma girişimlerindeki izlediği yol haritası birbirleriyle büyük benzerlikler göstermekle birlikte melez savaş yönteminin izlerini de taşıtmaktadır. Bu değişim rüzgârına, bir başka deyişle melez savaş yöntemine başvurulmasıyla yeni alanlar üzerinde nüfuz kurma planı diğer ülkelerce de benimsenmeye ve uygulanmaya başlamakta iken, diğer taraftan da melez savaş stratejisine karşı bir savunma yöntemi belirlemeye yönelik yeni yol haritaları çizilmeye başlanmıştır.

1. Melez Savaşın Uygulama Örnekleri: Ukrayna, Arap Baharı ve Ortadoğu

Melez savaş penceresinden konuya baktığımızda; Ukrayna krizinde Rusya’nın planlarını hızlı bir şekilde uygulayabilme kabiliyetini test ettiği görülmüştür. SSCB’nin dağılması sonrasında Avrupa’yla ilişkilerini geliştiren Rusya, 2000’li yıllara gelirken yeniden bir ‘öze dönüş’ siyaseti üretmeye başlamıştır. Bu süreç, Vladimir Putin’in iktidara gelişiyle zirveye çıkmıştır. Ukrayna’yı ‘kardeş ülke’ olarak gören Rusya Federasyonu, Batı yanlısı Timoşenko’nun Ukrayna’da Başbakan olması ve Rusya taraftarı Devlet Başkanı Yanukoviç’e muhalif tutum takınmaya başlaması, Rusya’yı endişelendirmeye başlamıştır. 2013 yılının Aralık ayında Batı taraftarı Timoşenko’nun ülkeden ayrılması için Ukrayna Meclisi’ne verilen önerenin Ukrayna Parlamentosu tarafından reddedilmesi, Turuncu Devrim’e oranla daha küçük çapta sayılabilecek yeni gösterilerin tezahür etmesine kapı aralamıştır. Aybaşında protestocular Kiev kentinde “Maydan” (Meydan) adındaki alanı işgal etmişlerdir. Maydan’ı bir çadır kente dönüştüren göstericilerin sayısı 800 bin kişiye ulaşarak oluşturdukları gösteriler, Ukrayna tarihinde görülmüş en büyük protesto eylemi olarak gerçekleştirilmiştir.⁵

5 Yılmaz Erdoğmuş, “Rusya’nın Ukrayna’da Uyguladığı Yeni Nesil Savaş: Hibrit Savaş ve Etkileri”, 2016, http://www.academia.edu/28221064/Rusyan%C4%B1n_Ukraynada_Uygulad%C4%B1%C4%9F%C4%B1_Hibrit_Sava%C5%9F.pdf, Erişim Tarihi: 21.10.2016.

Rusya'nın Çeçenistan müdahalesinden çıkardığı dersleri dış politikasına entegre etmeyi başardığı söylenebilir. Bununla birlikte Siber Uzay ve Siber Savaşlarda geçmişin verdiği tecrübeyle Estonya, Gürcistan ve Ukrayna'da aynı hatalara düşmemiştir. NATO ve Birleşmiş Milletlerce sürekli olarak çevrelendiğini her fırsatta dile getiren Rusya, Soğuk Savaş sonrası düzende önce Estonya, sonrasında Gürcistan ve ardından da Ukrayna'da melez savaş yöntemini başarılı bir şekilde kullanmıştır. Ukrayna'da siber saldırılarla devlet mekanizmalarını çökertmede Estonya müdahalesinden daha başarılı bir çizgi takip eden Rusya, siber saldırılardaki başarısıyla dünyada büyük ilgi çekmiştir. Bu müdahaleleri esnasında sürekli olarak bir 'inkâr politikası' yürüten Rusya, Batı'nın olaylar karşısında 'bulanık/belirsiz' bir görünüm arz etmesini ve nerede müdahale edeceğini kestirememesine yol açmıştır. İlave olarak, inkârın yanında NATO'yu suçlaması da olaylı gündem içinde bir 'bilgi kirliliği'ne sebep olduğundan Rusya'ya daha rahat bir harekât alanı tanımıştır.

Kendisi için daha rahat harekât imkânı tanınmasını müteakip Rusya, kimlikleri tam olarak teşhis edilemeyen "yeşil küçük adamlar" olarak da bilinen gayri resmi ordusuyla Ukrayna'ya müdahale girişimlerinde bulunmuş, yerli halkı (muhalifleri) silahlandırmış ve Ukrayna'da Rus nüfusun artması için illegal biçimde serbest geçiş, pasaport dağıtımı ve vize uygulamaları gerçekleştirmiştir. Enerji ve nükleer güç kozlarını her fırsatta masaya koyan Rusya, uluslararası politikada meydan okumasına bir karşılık bulamamanın verdiği güçle, Osmanlı mirası olarak görülen ve Türk tarihinde çok kritik bir öneme sahip olan, jeopolitik ve jeostratejik bir konumda bulunan Kırım'ı, melez savaş stratejisi ve unsurlarıyla topraklarına ilhak ettiğini deklare etmiştir.

Ukrayna ve özelde Kırım'da uygulamış olduğu melez savaş, NATO'yu ve BM'yi önleyici önlemler almaya itmiştir. NATO Rusya'nın hamlelerine karşılık küçük acil müdahale ekipleri kurmuş ve olaylara en kısa sürede müdahil olmayı amaçlamıştır. Gürcistan'da başlattığı siber savaşla Güney Osetya bölgesine hâkim olan Rusya, Gürcistan Devlet Başkanı Mihail Saakaşvili'yi Hitler'e benzettiği propagandalarıyla bu bölge üzerinde hâkimiyetini artırmıştır. Rusya, Gürcistan'da bir krize sebep olarak, NATO'nun güçsüzlüğünü ortaya çıkarmış; ardından yol açtığı Ukrayna kriziyle de Kırım'ı kendi topraklarına katarak, NATO'ya meydan okumayı sürdürmüş ve bölgede NATO'nun sahip olduğu etkinliğini zayıflatmaya çalışmıştır. Rusya, Gürcistan, Ukrayna ve Kırım krizlerinde melez savaşın enformasyonel boyutunu, bir kuvvet çarpanı olarak başarıyla kullanmıştır.⁶

6 Ahmet Akın, "Hibrit Savaş Konsepti", 2016, <http://www.stratejikanaliz.com/analizler/hibrit-savas-konsepti/#axzz4OG8FhAJR>, Erişim Tarihi: 22.10.2016.

Arap Baharı sürecinde ABD'nin Tunus'taki olaylar karşısında ‐olaylara son veremiyorsan ynlendireceksin” tezi ile ifade edilebilecek stratejisi, Mısır'da Hsn Mübarek'le iyi ilişkilere sahip olmasına, Hsn Mübarek, Radikal İşlam sınıfına dhl edilebilecek ‐Müslüman Kardeşlere” karşıtlığıyla bilinmesine rağmen, muhaliflere verdiği destek, Libya'da uluslararası dengeleri etkileme ve kapsamlı sınır dışı rejim müdahaleleri yapma konusunda Amerika'nın kapasitesi ve isteği eskiye nispetle daha zayıf durumda olmasına rađmen⁷ yaptığı askeri müdahale, muhaliflere silah sağlanması ve devrilecek olan yöneticileri karalama propagandasına başlaması, Amerika'nın melez savaş yöntemleri ile örülü unsurlarının devreye koyduğuna işaret etmektedir. Libya'da emperyalizm karşıtlı söylemleriyle ne çıkan Kaddafi'nin devrilmesi ve ülkenin zengin enerji kaynaklarının özellikle ABD'li şirketlere aılması⁸, ABD'nin müdahalelerinde 'başarılı' olduğunu göstermektedir.

ABD'nin, Afganistan ve Irak operasyonlarının getirdiği ekonomik ve kamuoyu baskılarını karşılamada yetersizlik hissettiğinden, yeni giriştiği/girişeceği (askeri ve siyasi) müdahalelerinde yöntem değişikliğine gittiği görülmektedir. Değişen/dönüşen müdahale tercihlerinde büyük, ağır, hacimli, yüksek maliyetli, dünyanın tepkisini çeken işgaller yerine, küçük birliklerle, gizli operasyonlarla, insansız hava araçlarıyla, toplum mühendisliğiyle, istikrarsızlaştırıcı faaliyetlerle ve psikolojik harp teknikleriyle müdahale etmeyi zorunlu kıldığı grlmektedir⁹. Söz konusu bu 'yeni' müdahale tekniklerinde melez savaş unsurlarının da aktif olarak kullanıldığı izlenmektedir.

Melez savaş, bugün ABD ordusunun son yıllarda karşılaştığı tehditlerin en önemlileri arasında bulunmaktadır. Bu türlü tehditlerle mücadelede geleneksel glerin etkili bir şekilde kullanımı ve bir düzenli orduya ilave olarak anti-terörizm yeteneklerinin de bulunması önem arz etmektedir. Bu nedenle ABD, sahip olduğu teknolojik ve iletişimsel üstünlüğü avantaj haline getirerek, melez savaşın yol açtığı tehditlerle aktif bir şekilde mücadele etmeye çalışmaktadır.¹⁰

7 Mustafa Kutlay ve Osman Bahadır Dinçer, ‐Arap Baharı ABD'nin Hegemonik Projesi” Midir?, **Türkiye Günlüğü**, 2011, No: 107, <http://mustafakutlay.com/wp-content/uploads/2015/03/Arap-Bahar%C4%B1-ABDnin-Hegemonik-Projesi-midir-T%C3%BCrkiye-G%C3%BCnl%C3%BCn%C4%9F%C3%BC.pdf>, Erişim Tarihi: 25.10.2016, s. 102–104.

8 Barış Doster, ‐Arap Baharı zerinden Avrasya-Atlantik Rekabetini Yorumlamak”, 2014, <http://www.bilgesam.org/Images/Dokumanlar/0-327-2014090439arap-bahari-uzerinden-avrasya-atlantik.pdf>, Erişim Tarihi: 25.10.2016, s.169.

9 Doster, a.g.m., s.174.

10 Sait Yılmaz, ‐ABD Silahlı Kuvvetleri'nde Dönüşüm ve Yeni Savunma Stratejisi”, 2012, <http://usam.aydin.edu.tr/analiz/abdbayrak.pdf>, Erişim Tarihi: 1.11.2016, s.8.

Anti bir müdahale yaklaşımı olarak melez savaş yöntemleri/teknikleriyle donanımlı hale gelmeye başlayan Amerikan müdahaleciliğinin diğer alanlara kıyasla daha yoğunlaştığı Ortadoğu bölgesinde, uluslararası politik ve bölgesel bazı gelişmeler sebebiyle ABD'nin uzun dönemde bırakacağı otoriter/egemen devlet boşluğu/güçsüzlüğü, odak noktanın daha çok Pasifik bölgesine kayması ve Türkiye ve İran gibi bölgesel bir aktör olan ve küresel güç olma iddiası bulunan devletlerin ön plana çıkmasına sebep olacağı ifade edilebilir.

İran'la tarihten günümüze kadar 'dengeli/orantılı' bir rekabet iklimi¹¹ içinde bulunan Türkiye'nin, İran'ın "Şii Hilali", "nükleer geliştirme", "ABD ve İsrail karşıtlığının" Ortadoğu'da oluşturduğu sempati kartlarına karşı, oldukça zorlu mücadeleler verdiği görülmektedir. Suriye krizinde ve Hizbullah örneklerinde görüldüğü gibi, İran'ın da melez savaş yöntemlerini sahada başarılı bir biçimde kullanıyor olması ve iç politikada sert, dış politikada esnek olması, Türkiye'yi de bu 'dördüncü nesil' savaş yöntemlerine göre hareket etmeye sevk ettiği söylenebilir.

Sonuç olarak, Soğuk Savaş düzenin ardından dünya yeniden çok kutuplu bir sisteme evrildiği gözlenmektedir. Bu ortamda Çin'in 2025 yılında ABD ekonomisini yakalaması beklenirken, Rusya'nın ayakları daha sağlam basan bir biçimde tarih sahnesine geri dönmesi, Hindistan'ın nüfus ve teknoloji rekabetinde Çin'e yaklaşması gibi gelişmeler, uluslararası ilişkilerde politik ve diplomatik dengelerin değişmekte olduğunun habercisi durumundadır. ABD için Ortadoğu'ya 'alternatif' olarak Pasifik daha yüksek bir önem arz eder hale gelirken, Ortadoğu'daki Amerikan çıkarlarının daha geri bir plana gerilediğinin altı çizilebilir. Bu ve benzeri değişim ve dönüşümlerin, uluslararası sistemin aktörlerinin askeri güçlerine ve takip ettikleri yöntemlere de etkisinin olacağı; askeri olarak yüksek maliyetlere sebep olan ordular yerine daha küçük, hareket potansiyeli yüksek, yıpratmaya yönelik ordulaşmanın rağbet göreceği ve bu yeni 'müdahale' sisteminin, ekonomik yaptırımlar uygulama gibi bazı diplomatik ve ekonomik önlemlere başvurulmasıyla destekleneceği ifade edilebilir.

2. Türkiye Örneği: 15 Temmuz Darbe Girişimi

Türkiye, siyasi tarihinde aslında daha melez savaşın "adı konulmadığı" bir dönemde bu savaşın içerdiği yöntem ve uygulamalarla tanışmıştır. Örnek olarak, 1905 Yıldız Suikastı, İngiliz ve Rusların planladığı Ermeni Devrimci Federasyonu tarafından işleme koyulan bir girişimdi. Suikastın arkasında olan Rusya ve İngiltere birbirleriyle olan rekabet dolayısıyla askeri güç kullanmazken, Osmanlı Devleti'nde bulunan Ermenileri kışkırtma yoluna gitmişti. Er-

11 Yusuf SAYIN, *Ortadoğu'da Türkiye ve İran'ın İşbirliği İmkânları*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2015.

menilerle birlikte Sultan Abdülhamit karşıtı Jön Türkler, Ermenilerle birlikte harekete ederek, bu esnada Filistin meselesinden dolayı Sultan'a husumet besleyen Yahudilerle işbirliği yaparak, sağladıkları ekonomik ve askeri yardımlarla bu suikastı fonlamışlardı.

Melez savaşın sızdırılan gizli kuvveti olarak, suikastı yapmak için Belçika vatandaşı Edward Jorris görevlendirilmişti. Yine bir melez savaş taktiği olarak düzenli orduların hazır bekletilmesi bağlamında; suikastın başarılı olması hailinde Avrupa Devletleri'nin doğan kargaşadan istifade Balkanlar üzerinden asker getirilmesi hususunda da Ermenilere teminat verilmişti. Bu noktada örtülü/bulanık savaşın unsurlarını taşıyan Yıldız Suikastı, Türkiye'nin melez savaşla ilk tanıştığı örneklerden birisi olarak belirtilebilir.

Türkiye'nin 15 Temmuz 2016'da yaşadığı darbe girişiminin, vekâlet savaşı (proxy war) ile uyumlu, melez savaş konseptine uyduğu ifade edilebilir. Rusya ile Uçak Krizi sonrası yakınlaştığı ve İsrail'le Mavi Marmara krizinin normalleşmeye başladığı tarihlere denk gelen bu girişim, simetrik ve asimetrik grupların mücadelesine sahne olmuştur. Meclis ve Cumhurbaşkanı'nı da doğrudan hedef alan Silahlı Kuvvetler içindeki darbeci bir grup, yasama ve yürütmeyi durdurmayı ve ülkeyi işlevsiz kılmayı amaçlamıştır. Medya ve alt yapıları ele geçirmek için yapılan teşebbüslerle de halkın kendi arasında yönetimle olan irtibatını koparmaya yönelik bir 'siber enformasyon savaşı' çıkarılmıştır.

15 Temmuz Darbe Girişimini gerçekleştiren FETÖ/PDY yapılanması lideri Gülen'in ABD'de ikamet etmesi, CIA eski yöneticilerinden Graham Fullerle yakın ilişkili olduğunun kanıtlanması ve bazı Amerikalı yetkililerce darbenin arkasında ABD'nin olduğunun ifade edilmesi gibi gerekçeler, bu girişiminin CIA destekli bir melez operasyon olduğu yönünde derin kuşkular uyandırmıştır. Darbe girişimi gecesı DAESŞ ve PKK terör örgütlerinin sınırdan girmek için hazır bekletildikleri haberlerinin gelmesi de, darbe girişiminin aslında uluslararası bir müdahaleye zemin hazırlandığı şüphesini ortaya çıkarmıştır.

Darbe girişimi sonrasında verdikleri ifadelerle uluslararası ve ulusal kaynaklarca aldıkları talimatlara göre hareket ettiklerini ifade eden darbeciler, örgütlenmek ve birlikte hareket etmek için sosyal medya ve mesajlaşma programlarını da aktif olarak kullanmışlardır. Bu programların ABD menşeiili şirketler tarafından üretilmiş olması ve bu şirketlerin darbe teşebbüsü öncesi süreçte Türkiye'yle bilgi paylaşımı konusunda sıkıntılar çıkarmaları tereddütleri arttırmıştır. Rusya Devlet Başkanı Putin'in darbe girişimi öncesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'a özel bir mesajla ve temsilciyle (Dugin) darbeyi bildirdiği

iddialar arasında yer almaktadır. Batılı devletlerin ise bu menfur girişimin karşısında “bekle ve gör” politikası izlediği söylenebilir. İran’dan ise bu süreçte ABD, Suudi Arabistan ve Katar’ı suçlayan açıklamalar gelmiştir.

15 Temmuz sonrası süreçte basına yansıyan gelişmeler arasında, Rusların Darbe Girişimi’nin arkasında ABD’yi işaret etmeleri yer almaktadır. Ruslara göre 15 Temmuz, Türkiye ile Rusya’nın uçak krizi sonrasında aralarında ulaşmaya çalıştıkları yakınlaşmayı, Amerika’nın melez savaş yöntemlerini sahneye koyarak engellemek istemesidir. Zira bu yakınlaşmanın ortaya çıkmasında enerji alanında işbirliği çabaları etkili olurken, Ortadoğu ve özelde Suriye meselesi hayati önemdedir. Suriye meselesi üzerinden özellikle bölgedeki Amerikan taraftarı ayrılıkçı Kürt gruplara karşı Türkiye ve Rusya’nın karşı duruşunun, 15 Temmuz’a giden süreci hazırladığı ifade edilebilir.

Kıscacası; 15 Temmuz darbe girişiminde TSK içindeki bir grup asker “düzenli askeri kuvvetler” olarak, PKK ve DAESH terör örgütleri “düzensiz askeri birlikler” olarak kullanılmıştır. Ayrıca darbe girişimiyle beraber Türk Lirası’nın Amerikan Doları karşısında 2.88 TL’den 3.05’e gerilemiş olması ve daha sonraki dönemlerle de dolardaki bu yükselişin devam etmesi, melez savaşın saç ayaklarından birisini oluşturan ekonomik savaş uygulamaları akla getirmektedir. Darbeci grubun kendi tabanını elçi olarak kullanarak destek bulmaya çalışması, “yerel halk desteği” arayışında olmasına işaret ederken; darbe girişimi gecesi, öncesi ve sonrasında bilgi kirliliği/bulanıklığı oluşturulması, melez savaşın aşamalarından biri olan ‘enformasyon savaşı’ını hatırlatmaktadır.

3. Sonuç Yerine: Melez Savaşa Karşı Nasıl Bir Savunma Geliştirilebilir?

Melez Savaş karma/hibrit bir savaş yöntemi olduğundan savunması da birçok farklı yöntemleri gerektirmektedir. Öncelikle siber saldırılara karşı devletlerin etkili ve sağlam bir altyapı kurmaları zorunludur. Zira Estonya müdahalesi hatırlanırsa, “Band Genişliği” bile savaşın seyrini olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir. Melez savaş yöntem ve unsurlarının aktif olarak kullanılmaya başladığı günümüzde devletler yapılarının kendi anti-siber ordularını oluşturdukları gözlenmektedir. Bu orduların teknolojik olarak donatılması, ani bir siber saldırıya karşı hazırlıksız yakalanmayı engellerken, melez savaş unsurları ile etkili mücadele etme fırsatı sunabilir. Melez savaş yöntemlerine karşı atılacak bazı adımlarla etkili ve önleyici müdahalelerde bulunulabilir.

• NATO’da kurulduğu şekilde, etkili ve işlevsel bir melez savaş unsurlarına acil müdahale ekibi oluşturulabilir.

- Halkın nabzını s¼rekli ¼lçen ve gerektiğinde inisiyatif olarak halkı yönlendirebilecek birimler ihdas edilebilir.
- Sıcak çatışma sahasında bir asimetrik grup oluşturulamazsa, destek verilecek bir grup haricinde, bir de “B planı” grubuyla s¼rekli temasta bulunulmalıdır.
- İletişim kaynakları ve bilgi kaynakları üzerinde tam kontrol sağlanmalı, gerekirse devlet eliyle yönlendirilmelidir.
- “Sosyal Medya” daha yakından incelenmeli ve kendi alanlarında yetenekli analistler istihdam edilmelidir.
- Devlet otoritesinin artması sonucu gelmesi muhtemel iç ve dış kamuoyu baskılarına karşı, ülkenin kendisini iyi ifade edebilecek platformlara başvurulması gerekmektedir.
- Olası bir siber saldırıya karşı askeri tatbikatlarda olduğu gibi, siber güvenlik tatbikatlarına ağırlık verilmelidir. Söz konusu tatbikatlarda, internet veya diğer teknolojiler olmadan işlerin nasıl yürütüleceğine dair planlar çizilmeli ve bu planlar özellikle bankacılık sektör¼ üzerine yoğunlaştırılmalıdır.
- Savaşın seyrini değiştirebilmek için acilen “Hibrit Mekânlar” belirlenmelidir.
- Devlet birimleri çoğaltılmalı ve iş bölüm¼ arttırılmalıdır. Bu sayede tek bir mekanizma maruz kaldığı baskıyı daha fazla birime dağıtarak etkiyi azaltacaktır.
- Hibrit tehdit de dâhil olmak üzere her türlü uluslararası tehdit için, elinizde kozlar bulundurmalıdır. Rusya ve İran’ın her fırsatta nükleer güçlerini masaya koymaları, bu duruma örnek teşkil etmektedir.